

SEYTEK

Kaynakçalar:

Karalaev, S. (2013). *Seytek: Baatyrdyk epos* (A. Jaynakova & A. Mamytov, Haz.). Turar.

Karalaev, S. (2012). *Seytek: Baatyrdyk epos*.

Moldo, T. (2017). *Semetey, Seytek: Baatyrdyk epos*. Turar.

Baş, S. (2001). *Seytek destanı: Seytek'in doğumu ve çocukluk çağı (Sayakbay Karalayev varyantı): Kırgızca metin, çeviri, dizin, sözlük* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].

GENEL BILGI

Destan

Seytek destanı, *Manas* ve *Semetey* gibi, günümüze farklı varyantları ulaşmış çok katmanlı bir destandır. *Manas* üçlemesinin son halkasını oluşturan *Seytek*'in merkezinde, *Manas*'ın torunu olan *Seytek*'in hikâyesi yer alır.

Kırgız sözlü kültüründe *Manas*, *Semetey* ve *Seytek* birbirinden bağımsız anlatılar olarak değil, aynı destan geleneğinin birbirini tamamlayan üç aşaması olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle usta ozanların icralarında da bu üç kahraman çoğu zaman birlikte anılmış; *Manas*'ın adı geçtiğinde oğlu *Semetey* ve torunu *Seytek* de onunla birlikte hatırlanmıştır.

Seytek'i anlatan ozanlar da *Manas* ve *Semetey*'e gösterilen saygı ve bağlılığı bu destana yansıtmış, kendi anlatım güçlerini *Seytek*'in hikâyesini yaşatmak için kullanmışlardır.

Üçlemenin taşıdığı tarihî ve kültürel zenginliğe rağmen *Manas*, *Semetey* ve *Seytek*'i bütünlüklü biçimde ele alan kapsamlı bir film henüz çekilmemiştir. Buna karşılık, destan geleneğinin tiyatroya aktarılması konusunda önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu alandaki en kayda değer örneklerden biri, Calil Sadıkov'un kaleme aldığı iki bölümlük *Seytek* adlı epik-kahramanlık dramıdır. *Manas* üçlemesinin *Seytek* bölümünü temel alan eser, 1987 yılında Kırgız Devlet Akademik Drama Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir.

Seytek üzerine yapılan bilimsel çalışmalar arasında Aynek Caynakova'nın 1984'te yayımlanan *Seytek — Manas Üçlemesinin Son Bölümü* önemli çalışmalardan biridir.

Caynakova, çalışmasında ünlü ozan Sayakbay Karalaev'in icra ettiği *Seytek* varyantını esas alır. Destanın yapısını ve *Manas* üçlemesindeki yerini inceler. Ayrıca *Seytek*'in yalnızca *Manas* ve *Semetey*'in devamı olmadığını, kendi temaları, kahramanları ve olay örgüsüyle bağımsız bir destan olduğunu vurgular. Bunun yanında, destanda ozanın kişisel üslubunun ve anlatım biçiminin önemine dikkat çeker.

Caynakova'ya göre *Seytek*, *Manas* üçlemesinin son bölümünü oluşturur; ancak aynı zamanda bağımsız bir destan olarak da değerlendirilebilir. Destanda Kırgız halkının tarihî deneyimleri, toplumsal yaşamı ve gelenekleri ele alınır. Bu yönüyle *Seytek*, *Manas* geleneğini sürdürürken üçlemeye yeni düşünceler ve anlatı unsurları da kazandırır.

Seytek Destanını İcra Eden Ozanlar

Seytek destanının yazıya geçirilmesi Sovyet döneminde başlamıştır. 1927–1928 yıllarında ozan Sarık uulu Cakşılık'ın icra ettiği *Seytek* varyantı yazıya geçirilmiş ve bu metin 27.000 dizeden oluşmuştur. Farklı dönemlerde destanın on üç varyantı kayda geçirilmiştir. Bunlar arasında Vasili Radlov tarafından kaydedilen eski bir varyant da bulunmaktadır.

Destanın farklı ozanlar tarafından icra edilen varyantları arasında dize sayısı bakımından önemli farklılıklar vardır. Togolok Moldo'nun 1936–1938 yıllarında kayda geçirilen varyantı 2.230 dizeden oluşur.

Kurman Kdırbaeva'nın 1945 yılında ozan Müslümankul Moldobasan'dan derlediği varyant ise 4.800 dizedir. Şapak İrismendeev'in 1936 yılında kayda geçirilen varyantı 14.718 dizeye ulaşırken, 1948 yılında sunduğu metin 7.840 dizeden oluşur. Bağış Sazan uulu'nun 1938–1941 yılları arasında kaydedilen varyantı 5.580, Mambet Çokmor uulu'nun 1972 yılında kayda geçirilen varyantı ise 23.340 dizedir.

En kapsamlı varyant, Kurman Kdırbaeva'nın 1940–1947 yılları arasında ünlü ozan Sayakbay Karalaev'den derlediği 84.697 dizelik metindir. Karalaev'in icra ettiği bu varyant, *Seytek* destanının günümüze ulaşan en geniş metinlerinden biridir. Aynı zamanda *Manas* üçlemesinin son bölümünü önemli ölçüde tamamlaması bakımından da büyük önem taşır.

Bunun yanı sıra Aktan Tınıbek uulu, Almabek Toyçubek uulu, Mambetalı Aşımбай uulu ve Şaabay Aziz uulu gibi ozanlardan da daha kısa *Seytek* varyantları derlenmiştir. Bu farklı metinler, *Seytek* destanının çeşitli ozanlar tarafından icra edilerek kuşaktan kuşağa aktarıldığını göstermektedir.

Arka Plan

Semetey gibi *Seytek* de Kırgız halkının bölündüğü, kahramanların yenildiği ve halkın sıkıntı çektiği bir dönemle başlar. Ancak *Seytek*, eski olayların tekrarı değildir. Destanda geleneksel olay örgüsü yeni unsurlarla geliştirilir.

Destanın başında, babasının mücadelesini sürdürecektir kahramanın doğumu beklenir. Halk, *Seytek*'in sağlıklı doğmasını ve güçlü bir şekilde yetişmesini umut eder. Destanda ihanetin neden olduğu acılar ve halkın zor yaşam koşulları da anlatılır. *Seytek*'in güçlü bir savaşçı olmasıyla birlikte halkın durumu değişir. *Seytek*, gücü ve başarıları sayesinde halkın saygısını kazanır.

Seytek güçlendikçe, halkın gizli düşmanları da ortaya çıkar. Ancak onun mücadelesi yeni topraklar kazanmak için değildir. Amacı, kaybedilen yurdu geri almak ve korumaktır.

KIŞILAR

Seytek – Destanın başkahramanıdır.

Semetey – *Seytek*'in babası, *Manas* ile *Kanıkey*'in oğludur.

Ayçürök – *Seytek*'in annesi ve *Semetey*'in eşidir.

Kanıkey – *Seytek*'in büyükannesi, *Semetey*'in annesi ve *Manas*'ın eşidir.

Kulçoro – *Semetey*'in yakın dostu ve sadık yoldaşıdır.

Karadöö – *Seytek*'in ailesine destek olan ve ona yardım eden önemli bir müttefiktir.

Kançoro – Destanın başlıca düşmanıdır. Acımasız bir hükümdar olarak *Seytek*'in karşısında yer alır.

Kıyas – *Seytek*'e karşı çıkan rakip ve düşmandır.

ÖZET

Semetey'in ortadan kaybolmasının ardından *Kıyas*, *Ayçürök*'ü yakalar ve onu zorla kendisiyle evlendirir. *Kıyas* acımasız bir hükümdara dönüşür ve Kırgız halkını korku ve baskı altında yönetir. *Bakay* ve *Kanıkey* bu dönemde büyük sıkıntılar yaşar. *Kulçoro* ise yaralanır ve köle olarak tutulur.

Ayçürök, *Manas*'ın soyunun devamını sağlamak için hamileliğini *Kıyas*'tan gizler. Büyü kullanarak *Kıyas*'ı kandırır ve *Seytek*'in doğumunu ondan gizler. Uzun ve zorlu bir doğumun ardından *Seytek* dünyaya gelir. *Kıyas* çocuğu tehdit edince *Ayçürök*, *Aktinte* adlı kılıcını kuşanır ve babası *Akun Han*'ın desteğini de arkasına alarak ona karşı çıkar. Bunun üzerine *Kıyas*, *Seytek*'i kabul etmek zorunda kalır.

Bir süre sonra savaşçı *Karadöö*, *Seytek*'i bulur ve ona gerçek kimliğini anlatır. *Seytek* böylece babasının *Semetey* olduğunu ve *Kançoro* ile *Kıyas*'ın ona ihanet ettiğini öğrenir. Bu sırada şifacı *Kızılsart*, yaralı *Kulçoro*'yu iyileştirir. *Seytek*, babasının başına gelenleri öğrendikten sonra *Kulçoro* ile birlikte *Kıyas* ve *Kançoro*'ya karşı mücadele eder. Bu mücadelede *Seytek*, cesaretiyle öne çıkar ve *Kulçoro*'yu düşmanlarından korur. *Ayçürök* de büyü kullanarak *Seytek*'i *Kıyas*'ın öfkesinden korur.

Sonunda *Seytek* ve *Kulçoro*, *Kıyas*'ı yener. *Kulçoro* daha sonra *Talas*'a gider ve *Kançoro*'yu öldürür. Böylece Kırgız halkı onların baskısından kurtulur.

Bu sırada halk, *Semetey*'in dönüşünü beklemeye devam eder. *Karadöö*, *Semetey*'i karanlık bir mağarada bulur. *Semetey* burada ruhlar âleminde sıkışıp kalmıştır; hiçbir şey göremez ve duymaz. *Kanıkey* mağaraya gelir, oğluna sarılır ve kutsal sütüyle onu yeniden hayata döndürür. *Semetey* böylece yaşayanların dünyasına geri döner. Onun dönüşü, Kırgız halkına yeniden umut ve güç verir.

Seytek halkın hanı olur ve ülkede barış ve birlik sağlanır. Büyük bir kutlamanın ardından Semetey, Bakay, Kanıkey, Kulçoro ve Ayçürök göğe yükselerek kaybolurlar. Böylece destandaki yaşamları sona erer ve ülkeyi ve halkı Seytek'e emanet ederler.

OLAYLAR

Seytek'in Doğumu

Kıyas'ın Zulmü Semetey'in ortadan kaybolmasından sonra Kıyas, Ayçürök'ü savaş ganimeti olarak alır ve Çon-Ürgönç'te onunla evlenir. Manas'ın annesi Çıyırdı, yaşadığı büyük üzüntü nedeniyle intihar eder. Bakay ve Kanıkey ise aşağılanır ve Kıyas'ın adamlarına eğlence için verilen "keçiler" gibi görülür. Yaralı Kulçoro da yakalanır; sağ tarafı kesilir ve hizmetçi olarak çalıştırılır. Kançoro, Çaçıkkey ile evlenir, yönetimi ele geçirir ve Kırgız halkının başına geçer. Halk, onun sert yönetimi altında büyük sıkıntılar yaşar ve bu baskıya sessizce katlanır.

Ayçürök'ün Gizli Planı Ayçürök, Kıyas'la evlendiğinde üç aylık hamiledir. Onurunu ve Semetey'den olan çocuğunu korumak için büyüye başvurur. Kıyas'ın gözlerini bağlar ve her gece onun yanına farklı bir kadın gönderir. Kendisi ise yaşlı kadının kıyafetlerini giyerek geceleri çadırın kuzey tarafında yalnız kalır. Ayçürök, Kıyas'la zorla evlendirilmiş olmasına rağmen Semetey'in oğlunu gizlice taşır. Çocuğun Kıyas'tan olduğunu söyleyerek onu kandırır. Böylece Manas'ın soyunun devamını korumaya çalışır.

Çocuğun Doğumu Doğum zamanı geldiğinde Kıyas, çocuğun gerçek babasının kim olduğundan şüphe lenir ve yeni doğan çocuğu öldürmek ister. Ayçürök onun niyetini fark eder ve çocuğa zarar vermesine izin vermez. Ayçürök'ün on iki ay süren hamileliği ve uzun süren doğumu, sıradan olmayan bir kahramanın dünyaya geleceğine işaret eder. Çocuğun doğumu sırasında ortaya çıkan tehlikeler de onun büyük bir kahraman olacağını habercisidir. Ayçürök'ün cesareti sayesinde bebek ölümden kurtulur ve Manas soyunun geleceği korunur.

Ayçürök'ün Uyarısı Kıyas, çocuğa zarar vermeyi planlayınca Ayçürök, Semetey'in yurdu Talas'tan Aktinte adlı kılıcı getirir. Ardından yaşlı kadın kıyafetlerini giyerek Kıyas'ın karşısına çıkar ve onu uyarır. Ayçürök, Kıyas'a çocuğa zarar vermesi hâlinde babası Akun Han'ın şehrinden askerler getireceğini söyler. Akun Han, Afganların hükümdarı ve Ayçürök'ün babasıdır. Ayçürök, bu güç karşısında Kıyas'ın iktidarının yıkılacağını açıkça belirtir. Ayçürök'ün kararlı tavrından çekinen Kıyas, Seytek'in doğumu için büyük bir ad verme töreni düzenlemeyi kabul eder.

Seytek'in Adı Düzenlenen törende Kıyas, çocuğa isim verecek kişiye büyük ödüller vereceğini söyler. Ancak kimse korkudan konuşmaya cesaret edemez. Herkes sessizce bekler. Tam bu sırada, uzaktan bir derviş gelir. Üzerinde eski ve yırtık giysiler vardır. Elinde ise Ayçürök'ün verdiği Aktinte adlı kılıç bulunmaktadır. Derviş, çocuğun soyunu ve geçmişini hatırlatan sözler söyler ve onun adının Seytek olduğunu açıklar. Ardından ortadan kaybolur. Bu olay, törende bulunanları şaşkına çevirir.

Karadöö'nün Anlattıkları Savaşçılardan Karadöö, bir gün doğanıyla avlanırken Seytek'e rastlar. Siyah atlı, güçlü yapılı ve gür sesli bu adam, bir zamanlar Kıyas'ın hizmetinde bulunan Karadöö'dür. Seytek'le konuşmak ve ona gerçek soyunu anlatmak için gelmiştir. Karadöö, Kançoro, Kıyas ve Toltoy'un Seytek'in babası Semetey'e düşman olduklarını ve ona ihanet ettiklerini anlatır. Ayrıca Bakay, Kanıkey ve Kulçoro'nun başına gelenleri de Seytek'e söyler. Son olarak Seytek'ten babasının intikamını almasını ister.

Kulçoro'nun Kurtuluşu Karadöö daha sonra Kulçoro'yu iyileştirecek şifacı Kızılsart'ı bulmak için yola çıkar. Bu sırada Semetey'in yakın dostu Kulçoro köle olarak yaşamaktadır. Bir çobandan Seytek'in hayatta olduğunu ve büyüyüp güçlendiğini öğrenir. Bunun üzerine Ayçürök'ün yanına gider. Kıyas, Kulçoro'yu öldürmek isteyince Ayçürök onun hayatını bağışlaması için Kıyas'a yalvarır. Babası Akun Han'ın desteğini alabileceğini söyleyerek Kulçoro'yu korumaya çalışır.

Seytek'in İlk Kahramanlığı Kulçoro iyileşip yeniden güçlendikten sonra Seytek'i yanına alır. Artık büyümüş ve güçlenmiş olan Seytek, Kulçoro'dan babası Semetey'in Kançoro'nun düşmanlığı yüzünden öldürüldüğünü öğrenir. Babasının başına gelenleri daha önce bilmediği için büyük üzüntü duyar. Ayçürök

ise Seytek'e asıl düşmanının Kıyas değil, Kançoro olduğunu söyler. Kulçoro, Kanıkey ile Bakay'ın geride bırakıldığını öğrenince Ayçürök'e kızar ve Semetey'in yurdu Talas'a gitmeye karar verir. Karagül onları durdurmaya çalışır. Seytek, Kulçoro'yu korumak için Karagül'ün çobanlarına saldırır. Bu, Seytek'in ilk kahramanlığı olur.

Seytek'in Soyunu Öğrenmesi Ayçürök, at sürülerinin başında bulunan Seytek'i ziyaret etmek için Kıyas'tan Tootoru adlı atı ister. Kıyas istemeyerek de olsa atı ona verir. Ancak Tootoru öfkelenerek Ayçürök'e saldırır. Ayçürök büyüsunü kullanarak Kıyas'ın vahşi atını güçsüz ve uysal bir hayvana dönüştürür. Daha sonra Ayçürök, Kızılsart, Kulçoro ve Seytek ile buluşur. Seytek, gerçek soyunu annesi Ayçürök'ten öğrenir. Ayçürök ona büyükbabasının Manas olduğunu ve babası Semetey'in gizemli bir şekilde ortadan kaybolduğunu anlatır. Ayçürök, Kulçoro'ya silah, zırh ve gerekli malzemeleri verir. Böylece Seytek ve Kulçoro, Semetey'in intikamını almak ve kaybettikleri toprakları geri kazanmak için hazırlanmaya başlar.

Kançoro

Kançoro ile Kulçoro Karşı Karşıya Kançoro, Kulçoro'yu hainlikle suçlar ve askerlerine onu kuşatmalarını emreder. Ancak Kulçoro ölümden korkmaz. Kançoro'nun karşısına çıkar ve aralarındaki akrabalık ve kardeşlik bağlarının intikamdan daha güçlü olduğunu söyler. Kançoro'yu, içinde taşıdığı nefretin sonunda kendisini yok edeceği konusunda uyarır.

Savaş Başlıyor Gerilim kısa sürede çatışmaya dönüşür. Kulçoro bütün gücüyle savaşmaya başlar. Kançoro'nun askerleri ona saldırır, ancak Kulçoro aralarından geçerek ilerler ve onları etkisiz hâle getirir. Ayçürök ve halk mücadeleyi korku ve umut içinde izler. Çünkü Kulçoro'nun kazanması, Kırgız halkının Kançoro'nun zulmünden kurtulması anlamına gelir. Kulçoro kılıcını ustalıklı kullanır. Kançoro'nun askerlerini birer birer etkisiz hâle getirir ve savunmalarını dağıtır. Kançoro çok öfkelenir ve bütün gücüyle Kulçoro'ya saldırır. Ancak Kulçoro karşısında üstünlük sağlayamaz. Kulçoro'nun cesareti sayesinde mücadeleye devam eder ve sonunda Kançoro'yu yener. Kançoro, Kulçoro'nun kılıcıyla öldürülür.

Kançoro'nun Ölümü Kançoro yenilir ve ölmek üzere yere düşer. Onun ölümüyle saray sessizliğe bürünür. Halk bir yandan rahatlar, bir yandan da üzülür. Çünkü zalim hükümdar artık ölmüştür, ancak ülke onun yüzünden büyük acılar yaşamıştır. Kulçoro, Kançoro'nun başında durur ve onun zulmünün burada sona erdiğini ilan eder. Savaşta hayatını kaybedenleri anar. Ayrıca Kançoro'nun yaptığı kötülükleri devam ettirmek isteyenlere bunun bir uyarı olması gerektiğini söyler.

Halkın Yeniden Umutlanması Kançoro'nun ölümüyle birlikte halk yeniden özgürlüğüne kavuştuğunu hisseder. Kulçoro ve Ayçürök, insanlara korku yerine umut vermeye çalışır. Kırgız boyları yeniden birleşir. Halk Talas'a geri döner ve atalarından kalan topraklara yeniden ayak basar. Talas savaş ve yıkım yüzünden büyük zarar görmüştür. Topraklar ateşi ve kanı hâlâ hatırlamaktadır. Ancak halkın geri dönmesiyle birlikte Talas yeniden canlanmaya başlar. İnsanlar uzun zaman sonra yeniden sevinmeye ve geleceğe umutla bakmaya başlar.

Ayçürök'ün Talas Ağdı Ayçürök Talas'a geldiğinde atalarından kalan bu kutsal toprakların hâlini görür ve büyük bir üzüntü duyar. Kırılmış ağaçlara, yıkılmış yerlere ve Kançoro'nun geride bıraktığı izlere bakarak ağlar. Bir zamanlar insanların oyun oynadığı, türkü söylediği ve güldüğü yerler artık sessizdir. Gelinlerin ve genç kızların burada kutlamalar yaptığı günler geride kalmıştır. Kahramanlar da eskiden bu topraklarda bir araya gelir, birlikte vakit geçirirdi. Ayçürök'ün gözyaşları sadece yaşanan acıyı göstermez. Aynı zamanda Talas'a duyduğu sevgiyi de gösterir. O, bu toprakların geçmişte yaşananları ve insanların hatıralarını hâlâ koruduğuna inanır. Yaşadığı bütün acılara rağmen Talas'a olan bağlılığını kaybetmez. Bu topraklara duyduğu sevgi, onun acısını dile getirmesine ve sesini duyurmasına güç verir.

Kanıkey'in Talas'a Dönüşü Kanıkey, yaşadığı acıların izlerini taşıyarak geri döner. Çok yorgun ve güçsüzdür. Buna rağmen güçlü durmaya devam eder. Ayçürök onu görünce hemen yanına gider. Önünde diz çöker ve "anne" diyerek ağlar. Kulçoro da Kanıkey'i görünce duygulanır. Onun kendisine gösterdiği

sevgiyi ve yaptığı fedakârlıkları hatırlar. Kanıkey ile Ayçürök birbirlerine sarılır. Uzun süren ayrılığın ardından yeniden bir araya gelmeleri herkesi duygulandırır. İkisinin gözyaşları, yaşadıkları acının ne kadar büyük olduğunu gösterir. Onları gören halk da ağlamaya başlar. Bu acı sadece insanları değil, çevrelerindeki her şeyi etkiler. Hayvanlar bile sanki bu acıyı hisseder. Ağaçlar ve toprak da yaşananlara sessizce tanıklık eder. Bu buluşma, yıllardır süren acının biraz olsun hafiflemesini sağlar. Uzun ayrılıktan sonra kopan bağlar yeniden kurulur.

Seytek'in Önderliği Halk bir araya gelir ve Kançoro'ya karşı duyduğu öfkeyi dile getirir. Kançoro'nun boyları birbirinden ayırdığını ve birçok insanın hayatını mahvettiğini hatırlarlar. Onun hırsını, şiddetini ve ihanetlerini konuşurlar. Yaşadıkları acılara rağmen bundan sonra birlikte hareket etmeye karar verirler. Birbirlerini koruyacaklarına ve birliklerini bozmayacaklarına yemin ederler. Halk, adaletli bir düzen kurmak ister ve Seytek'i kendilerine önder olarak kabul eder. Kulçoro da onların öfkesini yatıştırır ve birlik içinde olmaları gerektiğini hatırlatır. Halk, birbirine verdiği sözlerle yeniden güç kazanır. Seytek'e güvenerek geleceğe umutla bakmaya başlar. Talas'ın yeniden ayağa kalkacağına ve topraklara barışın geri döneceğine inanırlar.

Semetey'in dönüşü

Karadöö, Semetey'i Buluyor Manas'ın sadık savaşçılarından Karadöö, zorlu geçitleri ve dar yolları aşarak Kayypchy'nin Kara Mağarası'na ulaşır. Hava kararmaya başlarken mağaranın içinde uzun boylu, hareketsiz bir adam görür. Yaklaştığında onun Manas'ın oğlu Semetey olduğunu fark eder. Karadöö ona seslenir, ancak Semetey cevap vermez. Gözleri görmez, kulakları duymaz. Bedeni hayattadır ama ruhu sanki başka bir dünyadadır. İnsanlardan ve çevresindeki her şeyden kopmuş durumdadır.

Kulçoro, Semetey'i Bırakmıyor Kulçoro, dar geçidin önünü kapatarak Semetey'in yeniden kaybolmasına izin vermez. Atının dizginlerini tutar ve ona seslenir. Birlikte savaşmış günleri, aralarındaki kardeşliği ve yaşadıkları zorlukları hatırlatır. Kulçoro'nun sözlerinde büyük bir üzüntü ve bağlılık vardır. Ancak Semetey onu tanımaz ve söylediklerine cevap vermez. Hâlâ büyüünün etkisi altındadır. Kulçoro yine de vazgeçmez. Aralarındaki bağın çok güçlü olduğuna inanır. Semetey ne kadar uzaklaşmış olursa olsun, bu bağın onu yeniden kendine getirebileceğini düşünür.

Semetey Başına Gelenleri Anlatıyor Bir süre sonra Semetey yavaş yavaş konuşmaya başlar. Sesi çok zayıftır. Uzun bir uykudan yeni uyanmış gibidir. Başına gelenleri anlatırken büyüyle kandırıldığını söyler. Ayçürök'ün kız kardeşi Kökmonçök'ün yaptığı büyü yüzünden yolunu kaybettiğini anlatır. Cadılar onun gözlerini ve kulaklarını büyüyle kapatmış, böylece onu insanlardan uzaklaştırmıştır. Semetey yıllarca uzak yerlerde dolaşır. Bedeni yaşamaya devam etse de ruhu esir durumdadır. İnsanlarla iletişim kuramaz ve gerçek dünyadan tamamen kopar. Yıllarca bu şekilde yaşar.

Kanıkey Oğluna Kavuşuyor Karadöö, Kanıkey'i getirmek için hemen yola çıkar. Kanıkey geldiğinde oğlunu bu hâlde görünce büyük bir üzüntü yaşar. Semetey'in yanına koşar ve ona sarılır. Daha sonra onu emzirir. Kanıkey'in sütü ve sevgisi Semetey'e yeniden güç verir. Semetey'in vücuduna yavaş yavaş sıcaklık gelir. Gözleri görmeye, kulakları duymaya başlar. Zihni de yeniden yerine gelir. Kanıkey'in sevgisi sayesinde Semetey büyüünün etkisinden kurtulur ve yeniden kendine gelir. Böylece yıllardır uzak kaldığı insanların arasına geri döner.

Bakay Semetey'i Görüyor Yılların yükünü taşıyan Bakay da Semetey'in yanına gelir. Onu sağ ve canlı görünce gözyaşlarına hâkim olamaz. Semetey'in yıllarca ortadan kaybolmasıyla yaşanan acıyı ve ayrılığı hatırlar. Bakay'ın gözyaşları yalnızca kendi üzüntüsünü değil, Kırgız halkının yaşadığı acıyı da anlatır. Uzun yıllar boyunca çekilen sıkıntılardan, sürgünden ve sabırla beklemekten söz eder. Bu buluşma, geçmiş ile gelecek arasındaki bağı yeniden kurar. Semetey artık kayıp bir kahraman değildir. Manas'ın oğlu ve gerçek varisi olarak yeniden halkının arasındadır.

Ayçürök de Semetey'e Kavuşuyor Ayçürök de gözyaşları içinde gelir. Semetey'den uzun yıllar ayrı kalmış ve onu büyük bir özlemle beklemiştir. Bu yıllar boyunca onun adını ve hatırasını korumuştur. Ayçürök, Semetey'i iyileştiren kişi değildir, ancak onun gelişi bu buluşmayı tamamlar. Yıllarca onu beklediğini ve

yaşadığı zorluklara rağmen umudunu kaybetmediğini anlatır. Kanıkey ve Bakay'ın yanında duran Ayçürök, Semetey'in dönüşünün sevincini onlarla birlikte paylaşır. Artık Semetey ailesinin ve halkının arasındadır. Yıllar süren ayrılık sona ermiş, Semetey yeniden kendi insanlarına kavuşmuştur. Manas'ın oğlu ve varisi olarak önünde yeni bir hayat ve yeni bir yol vardır.

Sarıbay

Sarıbay ile Savaş Celmoguz'un oğlu Sarıbay, geçmişte Manas'ın Celmoguz'u öldürmesinin intikamını almak ister. Bu yüzden Seytek'in üzerine yürür. Sarıbay, çevresine korku salan, güçlü ve acımasız bir savaşçıdır. Onun bulunduğu yer adeta bir savaş alanına döner. İnsanlar Sarıbay'dan korkar ve mümkün olduğunca ondan uzak durur. Sarıbay savaşa hazırlandığında herkes onun gücünü bilir. Karşısına çıkan düşmanların çoğu korkuya kapılıp kaçır. Gür sesi etrafta yankılanır. Cesareti ve savaşçılığıyla ün kazanmıştır. Onunla savaşmak, birçok kişi için ölümle karşı karşıya gelmek anlamına gelir.

Seytek'in Sarıbay'a Karşı Çıkması Seytek, Sarıbay'ın karşısına çıkmaktan çekinmez. Onun ne kadar güçlü ve öfkeli olduğunu görür. Ancak halkının huzur içinde yaşaması için bu mücadeleden kaçamayacağını bilir. Seytek, Sarıbay'a insanlara daha fazla zarar vermemesi için çağrıda bulunur. Fakat Sarıbay öfkesinden vazgeçmez ve Seytek'in sözlerini dinlemez. İki savaşçı karşı karşıya gelir ve savaş başlar.

Savaşın Başlaması Sarıbay ilk saldırıyı yapar. Çok hızlı hareket eder ve mızrağını büyük bir güçle kullanır. Seytek ise onun saldırılarına karşı koyar ve ustalığıyla kendini savunur. Savaş giderek şiddetlenir. İki savaşçı uzun süre birbirleriyle mücadele eder. Mızraklar ve kılıçlar birbirine çarpar. Çarpışmanın sesi çevrede yankılanırken ortalık tozla kaplanır. Savaşın sonunda yer kan içinde kalır. Seytek, karşısındaki düşmanın ne kadar güçlü olduğunu fark eder. Buna rağmen geri çekilmez. Çünkü vereceği mücadelenin sadece kendi hayatını değil, halkının geleceğini de ilgilendirdiğini bilir.

Kuyalı'nın Savaşa Katılması Kuyalı da Sarıbay'a karşı savaşmak için yola çıkar. Kulçoro ve Seytek de onunla birlikte hareket eder. Sarıbay'ın görünüşü ve savaşçı olarak ünü, insanların ondan çekinmesine neden olur. Onun saldırıları yüzünden halk ve topraklar büyük zarar görmüştür. Kuyalı savaş için hazırlanır. Saçlarını başının üstünde toplar ve mavi demirden yapılmış miğferini takar. Daha sonra hızlı atına binerek savaş alanına gider. Savaş kıyafeti ve güçlü duruşuyla oldukça heybetli görünür.

Sarıbay'ın Yenilmesi Savaş uzun süre devam eder. Hem Seytek hem de Sarıbay giderek yorulur. Buna rağmen Sarıbay öfkesinden vazgeçmez ve mücadeleyi sürdürür. Seytek ve Kuyalı birlikte Sarıbay'ın karşısına çıkar. Çatışmanın en yoğun olduğu sırada Kuyalı, Sarıbay'ın göğsünü yaralar. Sarıbay ölümle karşı karşıya kalmasına rağmen korkmaz ve cesaretini kaybetmez. Son ana kadar mücadele etmeye devam eder. Ancak sonunda Seytek ve Kuyalı'nın karşısında yenilir. Sarıbay'ın yenilmesiyle halk büyük bir tehlikeden kurtulur. İnsanlar artık onun tehdidi altında değildir. Bu zafer halkı sevindirir ve herkes rahat bir nefes alır.

Bariş

Sarıbay'ın Ölümünden Sonra Sarıbay'ın ölümünden sonra halk derin bir nefes alır. Uzun süren korku ve çatışmaların ardından ülkede yeniden huzur sağlanır. Seytek, gösterdiği cesaret ve adalet sayesinde halkın gözünde önemli bir yere gelir. Kırgız boyları yeniden bir araya gelir ve aralarındaki birlik güçlenir. Savaşın sona ermesiyle birlikte gökyüzü yeniden açılır, insanlar korkmadan yaşamaya başlar. Seytek'in kazandığı zafer, boyların yeniden birleşmesini sağlar. Sarıbay'ın yaşadıkları ise halkın hafızasında kalır. Onun hikâyesi, cesaretin ne kadar önemli olduğunu gösterirken öfkenin ve gücün nasıl büyük bir tehlikeye dönüşebileceğini de hatırlatır. Artık ülkede savaşın yerini sakinlik almıştır. İnsanlar evlerini, köylerini ve günlük hayatlarını yeniden kurmaya başlar. Herkes geleceğe daha güvenli ve umutlu bakar.

Yeni Bir Dönem Başlıyor Cesur savaşçı Kuyalı ile Seytek, halkın duasını ve iyi dileklerini alarak birlikte yola çıkar. Amaçları halkı Talas'a götürmektir. Talas'a ulaştıklarında insanlar uzun zamandır görmedikleri topraklarına yeniden kavuşmanın sevincini yaşar. Birçok kişi mutluluktan gözyaşlarına hâkim olamaz. Halk vadilere ve yaylalara yerleşir ve özgürce yaşamaya başlar. Sarıbay'ın yarattığı korku artık geride kalmıştır.

İnsanlar yeniden güven içinde yaşamının huzurunu hisseder. Uzun süren sıkıntılar yavaş yavaş unutulur ve ülkenin her yerinde yeniden güven hâkim olur.

Talas'ta Büyük Şölen Zaferin ardından halk, geniş Talas ovasında büyük bir şölen düzenler. Manas'ın bir zamanlar atını eğittiği kutsal yerde toplanırlar. Herkes yanında hediyeler, hayvanlar ve yiyecekler getirir. Sarıbay'a karşı kazanılan zafer hep birlikte kutlanır. Yaşlılar, bilge kişiler ve halk, Seytek ile Kuyalı'nın cesaretini över. Şarkılar söylenir, oyunlar oynanır. Develer ve atlar kesilir, hazırlanan yemekler bütün halka dağıtılır. Şölen dokuz gün boyunca devam eder. Yoksullar ve ihtiyaç içinde olanlar da unutulmaz. Onlara da hediyeler ve yiyecekler verilir. Böylece herkes bu sevince ortak olur. Uzun süren savaşların ardından halk yeniden birlik olduğunu hisseder ve geleceğe umutla bakar.

Kuyalı'nın Vedası Şölen sona erdiğinde Kuyalı halka seslenir ve onlardan dua ve helallik ister. Yolculuğunun henüz bitmediğini, yeniden yola çıkması gerektiğini söyler. Seytek, Kulçoro ve diğer kahramanlar ise toprakları koruyacaklarına söz verir. Halka birlik içinde kalmalarını ve zor zamanlarda birbirlerine destek olmalarını öğütler. Seytek ülkenin koruyucusu olur ve halk onu önder olarak kabul eder. Yaşlılar ve büyükler ona dua eder. Böylece Seytek'in ve diğer kahramanların adları Manas destanında unutulmayacak şekilde yerini alır.

Kahramanların Son Yolculuğu Büyük şölenin ardından halk, Seytek'i han olarak kabul eder. Daha sonra Semetey, Bakay, Kanıkey, Kulçoro ve Ayçürök halka seslenir. Onlara öğüt verir, dualarını paylaşır ve bundan sonra nasıl yaşamaları gerektiğini anlatırlar. Ardından kahramanlar birlikte yola çıkmaya hazırlanır. Gidecekleri yer belli değildir. Önlerinde yalnızca uzun bir yol vardır ve bundan sonra onları nelerin beklediğini kimse bilmez. Kahramanların ayrılacağını duyan halk endişelenir. Çünkü yıllardır kendilerini koruyan insanların gitmesi, halkın kendisini yalnız ve savunmasız hissetmesine neden olur. Bunun üzerine Semetey halka seslenerek onları sakinleştirir: "Ben gidiyorum, ancak Seytek burada kalacak ve bu toprakları koruyacak. Siz birlik içinde yaşayın, barışı koruyun ve birbirinize verdiğimiz sözü unutmayın."

KARAKTER ANALİZİ

Seytek

Seytek, Manas'ın torunu ve Semetey'in oğludur. Destanda daha doğmadan önce onun büyük bir kahraman olacağına dair işaretler verilir. Büyüdüğünde güçlü, cesur ve akıllı bir savaşçı olarak yetişir. Ancak Seytek'i sadece savaşlardaki başarısıyla değerlendirmek doğru olmaz. Onun için ailesinin ve halkının yaşadığı haksızlıkları düzeltmek de önemlidir. Kançoro ve Kıyas'ın yaptıklarına karşı çıkarken amacı yalnızca intikam almak değildir. Halkının yeniden huzura kavuşmasını ve Talas'a dönmesini ister. Kulçora'yı kurtardığında onun yaralarını iyileştirmeye önem vermesi de bunu gösterir. Bu nedenle Seytek'in karakterinde adalet duygusu, cesaret ve sorumluluk birlikte görülür. Kaynaklarda da Seytek, halkını sıkıntıdan kurtaran ve ülkesine yeniden huzur getiren bir kahraman olarak anlatılır.

Adaletli Seytek'in en belirgin özelliklerinden biri adalet duygusudur. Kançoro ve Kıyas'ın yaptığı haksızlıkları gördüğünde bunlara karşı çıkması, onun adalete verdiği önemi gösterir. Seytek için mesele yalnızca kendi ailesinin uğradığı kötülük değildir. Halkın yaşadığı sıkıntılar da onu harekete geçirir. Bu yüzden Kançoro'nun zulmüne son vermek ve esir durumdaki insanları kurtarmak ister. Kaynakta onun Kanıkey'i ve Ayçörek'i yanına alarak Talas'a dönmesi ve büyükbabası Manas'ın yurduna yerleşmesi de bu mücadelenin sonucunda anlatılır. Seytek, gücünü kendi çıkarı için kullanmaz. Haksızlık karşısında harekete geçmesi ve halkın huzurunu düşünmesi, onun adaletli yönünü açıkça gösterir.

Korkusuz Seytek'in korkusuzluğu özellikle savaşlarda ortaya çıkar. En önemli örneklerden biri Sarıbay'la karşılaşmasıdır. Celmoguz'un oğlu olan Sarıbay, güçlü ve tehlikeli bir savaşçı olarak anlatılır. Seytek ise onun gücünü bilmesine rağmen geri çekilmez. İlk büyük savaşında düşman saflarına girer ve Kulçora'yı ölümden kurtarır. Daha sonra Sarıbay'la teke tek savaşmayı kabul eder. Karşısındaki kişinin çok güçlü olması Seytek'i korkutmaz. Ölüm ihtimalini de göze alır. Fakat onun korkusuzluğu düşünmeden hareket etmek anlamına gelmez. Kuyalı'dan öğüt ister ve onun sözlerine değer verir. Böylece Seytek'in cesareti, tehlikeyi bilmesine rağmen mücadeleden vazgeçmemesiyle ortaya çıkar. Kaynakta da Sarıbay'la mücadelesi, onun yetişmiş bir kahraman olarak gösterildiği önemli olaylardan biri olarak değerlendirilir.

Kahraman Seytek'in kahramanlığı savaşlarda ve zor durumlarda verdiği kararlarla görülür. Özellikle Sarıbay'la yaptığı mücadele, onun savaşçı yönünü açıkça ortaya koyar. Daha ilk büyük savaşında düşman saflarına girerek mücadele eder ve Kulçora'yı korur. Kendi hayatını tehlikeye atması, kahramanlığının yalnızca güç göstermekten ibaret olmadığını gösterir. Seytek gerektiğinde başkalarının hayatını kurtarmak için kendisini tehlikeye atar. Sarıbay'la karşılaşması da onun savaşçı olarak gelişiminde önemli bir aşamadır. Kaynakta Seytek'in, Manas'tan kalan silahları kuşanarak ve Kulansur adlı atına binerek gerçek bir alp hâline geldiği belirtilir. Daha sonra Sarıbay'la savaşması, onun Manas'ın ve Semetey'in ardından gelen bir kahraman olarak yetiştiğini gösterir.

Sorumlu Seytek'in davranışlarında ailesine ve halkına karşı duyduğu sorumluluk açıkça görülür. Kendisini yalnızca savaşan bir kahraman olarak görmez. Halkının yaşadığı sıkıntıları da kendi meselesi olarak kabul eder. Talas'a dönme isteğinin temelinde de bu sorumluluk vardır. Kançoro'nun zulmü altında yaşayan insanların kurtarılması için mücadele eder. Kulçora'yı kurtardıktan sonra onun yaralarını iyileştirmeye çalışması da önemli bir örnektir. Kaynakta Kulçora'nın yaralarının yedi gün boyunca tedavi edildiği ve Seytek'in de bu süreçte yanında olduğu anlatılır. Daha sonra Seytek, Kanıkey ve Ayçörek'i yanına alarak Talas'a döner. Böylece hem ailesini korur hem de halkının yeniden kendi topraklarına kavuşmasını sağlar.

Onurlu Seytek'in onurlu davranışı özellikle Kulçora ile olan ilişkisinde görülür. Seytek, amcası Kulçora'ya değer verir ve onun başına bir zarar gelmesini istemez. Kançoro gibi güçlü bir düşmanla karşı karşıya geldiğinde Kulçora'nın kendisiyle birlikte gelmesini istememesi de bu düşünceyle ilgilidir. Seytek, kendi mücadelesini kendisinin vermesi gerektiğini düşünür. Bunun yanında büyüklerinin sözlerini tamamen reddeden biri değildir. Kuyalı'nın düşüncelerini dinlemeye hazır olduğunu söylemesi, cesaretinin yanında öğüt almaya da açık olduğunu gösterir. Böylece Seytek'in onuru, yalnızca savaş meydanındaki davranışlarında değil, ailesine ve büyüklerine karşı tutumunda da görülür. Kendisini kanıtlamak için başkalarını küçümsemez; fakat kendi sorumluluğunu da başkasına bırakmak istemez.

Ayçürök

Ayçürök, yaşadığı ayrılıklara ve acılara rağmen ailesine, halkına ve Talas'a bağlılığını koruyan bir karakterdir. Onun karakteri özellikle Semetey'den uzun süre ayrı kalması ve Talas'a geri döndüğünde gördüğü yıkım karşısındaki davranışlarında ortaya çıkar. Talas'ın harap olmuş hâlini görünce geçmişte insanların burada yaşadığı güzel günleri hatırlar ve büyük bir üzüntü duyar. Bu durum, onun doğduğu topraklara ve geçmişine ne kadar bağlı olduğunu gösterir. Semetey'in dönüşü de Ayçürök için büyük bir sevinç ve umut kaynağıdır. Yıllarca onu beklemesi, sevgisini ve bağlılığını kaybetmediğini gösterir.

Sadık Ayçürök'ün en belirgin özelliklerinden biri sadakatidir. Özellikle Semetey'e karşı uzun yıllar süren bağlılığı, onun sevgisini ve sabrını gösterir. Semetey'den ayrı kaldığı süre boyunca onu unutmaz ve onun adını yaşatır. Yıllarca süren bekleyişine rağmen sevgisinden vazgeçmez. Semetey yeniden ortaya çıktığında yaşadığı sevinç, içinde taşıdığı özlemin ne kadar büyük olduğunu gösterir. Ayçürök'ün sadakati yalnızca Semetey'e karşı değildir. Talas'a ve geçmişine olan bağlılığını da korur. Talas'a döndüğünde gördüğü yıkım karşısında üzülmesi bunun açık bir göstergesidir. Yaşadığı ayrılıklar ve zorluklar onu geçmişinden uzaklaştırmaz. Aksine, sevdiklerine ve bağlı olduğu topraklara olan sevgisini korumaya devam eder.

Duygusal Ayçürök, yaşadığı olaylar karşısında duygularını açıkça gösteren bir karakterdir. Talas'a döndüğünde gördüğü yıkım karşısında ağlaması, onun geçmişe ne kadar bağlı olduğunu gösterir. Bir zamanlar insanların oyun oynadığı, türkü söylediği ve eğlendiği yerlerin artık sessiz olması onu derinden etkiler. Kırılmış ağaçları ve harap olmuş yerleri gördüğünde geçmişteki güzel günleri hatırlar. Ancak onun gözyaşlarında yalnızca üzüntü yoktur. Talas'a duyduğu sevgi ve bağlılık da bu duyguların içinde yer alır. Semetey'in dönüşünde yaşadığı sevinç de onun duygusal yönünü gösterir. Ayçürök, acılarını ve mutluluğunu gizlemek yerine açıkça yaşar. Bu nedenle duyguları, onun karakterini anlamada önemli bir yere sahiptir.

Sabırlı Ayçürök'ün sabırlı oluşu, özellikle Semetey'den uzun süre ayrı kalmasında görülür. Yıllarca süren ayrılığa rağmen umudunu tamamen kaybetmez ve onun dönüşünü bekler. Bu süreçte yaşadığı zorluklar ve özlem, onu sevdiklerinden vazgeçirmemiştir. Semetey'in adını ve hatırasını koruması da bu sabrın bir göstergesidir. Sonunda Semetey'in yeniden ortaya çıkması, Ayçürök'ün uzun süren bekleyişini sona erdirir. Talas konusunda da benzer bir durum görülür. Toprakların yıkılmış hâlini gördüğünde büyük bir acı yaşar, ancak Talas'a olan sevgisini kaybetmez. Onun sabrı, yaşanan bütün sıkıntılara rağmen bağlı olduğu insanları ve değerleri unutmamasında ortaya çıkar.

Şefkatli Ayçürök'ün şefkatli yönü özellikle Kanıkey ile karşılaşmasında görülür. Kanıkey'i gördüğünde hemen yanına koşar, önünde diz çöker ve ona "anne" diyerek ağlar. Uzun süren ayrılığın ardından gerçekleşen bu buluşma, aralarındaki sevgi ve aile bağının ne kadar güçlü olduğunu gösterir. Ayçürök'ün bu davranışı, Kanıkey'e duyduğu sevginin ve saygının açık bir göstergesidir. Semetey'in dönüşünde de ailesinin yanında yer alır ve yaşanan kavuşmanın sevincini paylaşır. Bunun yanında Talas'ın yıkımına üzülməsi, yalnızca kendi yaşadıklarını değil, geçmişte insanların yaşadığı acıları da önemseydiğini gösterir. Bu nedenle Ayçürök, sevdiklerinin acısına ve halkın yaşadığı sıkıntılara karşı duyarlı bir karakterdir.

Vefalı Ayçürök geçmişini, sevdiklerini ve bağlı olduğu toprakları unutmaz. Semetey'e karşı yıllarca sürdürdüğü bağlılık, onun vefalı olduğunu açıkça gösterir. Uzun süre ayrı kalmasına rağmen onu bekler ve hatırasını korur. Semetey'in dönüşüyle birlikte yıllardır taşıdığı özlem sona erer. Ayçürök'ün Talas'a karşı tutumu da onun vefasını gösterir. Atalarından kalan bu topraklara döndüğünde gördüğü yıkım karşısında büyük bir üzüntü yaşar. Çünkü Talas onun için yalnızca üzerinde yaşanan bir yer değildir. Geçmişin, insanların ve güzel hatıraların yaşadığı bir yurttur. Bu nedenle Talas'ın zarar görmesi onu derinden etkiler. Ayçürök'ün vefası, geçmişine, ailesine ve bağlı olduğu toprağa karşı duyduğu sevgide kendini gösterir.

Kulçoro

Kulçoro, önce Semetey'in yanında savaşan, daha sonra da Seytek'in en güvendiği savaşçılardan biri olan deneyimli bir kahramandır. Semetey'e uzun süre hizmet eder ve onun yanında birçok mücadeleye katılır. Semetey'den sonra Seytek'in yanında yer alarak ona hem savaşlarda hem de zor zamanlarda destek olur. Seytek henüz genç ve yeterince deneyimli değilken Kulçoro'nun tecrübesi onun için büyük önem taşır. Kançoro ve Kıyas'a karşı verilen mücadelede Seytek'i yalnız bırakmaz. Gerektiğinde onu korur, gerektiğinde ise daha dikkatli davranması için uyarır. Bu nedenle Kulçoro, Seytek'in yanında sadece savaşan bir kişi değil, ona yol gösteren ve zor zamanlarında güvenebileceği bir yol arkadaşıdır.

Sadık Kulçoro'nun en belirgin özelliklerinden biri sadakatidir. Önce Semetey'in yanında savaşır ve ona bağlı kalır. Semetey'den sonra ise aynı bağlılığı Seytek'e karşı gösterir. Seytek'in karşısına çıkan zorluklarda onu yalnız bırakmaz. Kançoro ve Kıyas gibi güçlü düşmanlara karşı savaşırken Seytek'in yanında yer alır. Onun için Seytek'in verdiği mücadele yalnızca genç bir kahramanın savaşı değildir; kendisinin de desteklemesi gereken bir mücadeledir. Kulçoro zor zamanlarda Seytek'in yanından ayrılmadığı için onun en güvendiği kişilerden biri olur. Sadakati, özellikle tehlikenin arttığı zamanlarda daha açık şekilde görülür. Kendi güvenliğini düşünmeden Seytek'in yanında savaşması, ona olan bağlılığının ne kadar güçlü olduğunu gösterir.

Tecrübeli Kulçoro, uzun yıllar savaşmış ve birçok mücadele görmüş deneyimli bir savaşçıdır. Bu nedenle savaş sırasında ortaya çıkabilecek tehlikeleri Seytek'ten daha iyi anlayabilir. Seytek genç olduğu için bazen cesaretine güvenerek hızlı karar verebilir. Kulçoro ise yaşadığı savaşlardan edindiği tecrübeyle daha dikkatli davranır. Düşmanın gücünü değerlendirir ve savaşın nasıl ilerleyebileceğini düşünür. Kançoro ve Kıyas gibi güçlü düşmanlarla mücadele ederken bu deneyimi Seytek için büyük bir avantajdır. Kulçoro'nun tecrübesi, Seytek'in yalnızca gücüne güvenmek yerine daha planlı hareket etmesine yardımcı olur. Böylece eski savaşçıların deneyimi, genç bir kahramanın yetişmesine katkı sağlar.

Güvenilir Kulçoro, Seytek'in zor zamanlarda güvenebileceği bir savaşçıdır. Onun yanında bulunur ve karşılaştığı sorunlarda destek olur. Seytek'in verdiği kararlara saygı gösterirken gerektiğinde kendi düşüncelerini de paylaşır. Özellikle savaş sırasında Seytek'in yalnız kalmaması için yanında durur. Güçlü

düşmanlarla karşılaştıklarında korkup geri çekilmez. Bu davranışları sayesinde Seytek'in güvenini kazanır. Kulçoro'nun güvenilirliği sadece savaş alanında değil, Seytek'in zor kararlar verdiği zamanlarda da ortaya çıkar. Genç kahramanın tecrübesinden yararlanabileceği bir kişi olması, onun Seytek'in gözündeki değerini artırır. Bu nedenle Kulçoro, Seytek'in çevresindeki sıradan savaşçılardan farklı bir yere sahiptir.

Koruyucu Kulçoro, Seytek'i hem savaş sırasında hem de aldığı kararlarda korumaya çalışır. Seytek cesur bir gençtir, ancak henüz Kulçoro kadar savaş deneyimine sahip değildir. Bu nedenle bazen kendisini gereğinden fazla tehlikeye atabilir. Kulçoro böyle durumlarda onun yanında olur ve gerektiğinde müdahale eder. Savaş sırasında düşman saldırılarını karşılamaya ve Seytek'i korumaya çalışır. Bunun yanında Seytek'in düşünmeden hareket etmesini de istemez. Ona tehlikeleri hatırlatır ve daha dikkatli davranmasını söyler. Kançoro ve Kıyas gibi güçlü düşmanlarla mücadelede Kulçoro'nun bu tutumu daha da önem kazanır. Seytek'in hayatta kalması ve deneyim kazanarak güçlü bir lider hâline gelmesi için ona destek olur.

Savaşçı Kulçoro her şeyden önce deneyimli ve güçlü bir savaşçıdır. Uzun yıllar Semetey'in yanında savaşmış, daha sonra da Seytek'in mücadelelerine katılmıştır. Savaşmayı bilmesi kadar, savaş sırasında nasıl hareket edilmesi gerektiğini bilmesi de onu diğerlerinden ayırır. Kançoro ve Kıyas gibi güçlü düşmanların karşısına çıkmaktan çekinmez. Seytek'in yanında savaşırken kendi gücünü onun cesaretiyle birleştirir. Böylece savaşlarda sadece kendi yeteneğini değil, Seytek'in gücünü de doğru şekilde kullanmasına yardımcı olur. Kulçoro'nun savaşçılığı yalnızca düşmanla mücadele etmekten ibaret değildir. O, savaş sırasında Seytek'i korur, ona destek olur ve deneyimleriyle yol gösterir. Bu özellikleriyle Seytek'in başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynar.

Kıyas

Kıyas, Toltoy'un küçük kardeşi, Cediger boyundan bir savaşçı ve Semetey ile Kulçoro'nun düşmanıdır. Toltoy'un bir büyücü tarafından öldürülmesi, Kıyas'ın öfkesini ve intikam isteğini artırır. Kıyas, Kançoro'nun etkisiyle Semetey'e karşı yapılan mücadelede yer alır ve Semetey'in sarayının yıkılmasında önemli bir rol oynar. Ancak onun karakterini en çok Ayçürök ve Kulçoro'ya karşı yaptığı davranışlar gösterir. Ayçürök'ü zorla yanında götürür ve Kulçoro'ya ağır işkenceler yaptırır. Ayçürök'ün hamile olduğunu öğrendiğinde çocuğunu da öldürmek ister. Gücüne güvenen Kıyas, düşmanlarını korkutarak istediğini elde edebileceğini düşünür. Fakat yaptığı kötülükler ve aşırı öfkesi, onun en büyük zayıflıkları hâline gelir.

Zalim Kıyas'ın en belirgin özelliği zalim olmasıdır. Ayçürök'ü savaşta ele geçirerek zorla yanında götürür. Kulçoro'yu da esir alır ve ona ağır işkenceler yaptırır. Ancak Kulçoro bütün bu işkencelere rağmen mücadele etmekten vazgeçmez. Kıyas bunu gördükçe daha da öfkelenir. Ayçürök'ün hamile olduğunu öğrendiğinde ise çocuğu öldürmeye çalışır. Çocuk doğduktan sonra da bu isteğinden vazgeçmez. Kıyas'ın yaptığı bu davranışlarda merhamet yoktur. Sadece düşmanlarına değil, kendi çevresindeki insanlara karşı da öfkeli. Ayçürök'ü görmek için gelen karısına bile çok sert davranır ve ona öfkelenir. Bu olaylar, Kıyas'ın öfkesini kontrol etmekte zorlanan ve karşısındakilerin acılarını önemsemeyen biri olduğunu gösterir.

Korkak Kıyas her ne kadar güçlü ve korkusuz görünmeye çalışsa da bazı durumlarda korktuğu anlaşılır. Özellikle Ayçürök'ün kendisine karşı duyduğu öfke onu rahatsız eder. Ayçürök'ün kalbinin hâlâ Semetey'e ait olduğunu bilir. Bu durum Kıyas'ın kendisini güvende hissetmesini engeller. Ayrıca Semetey'in sarayını yıktığını ve Ayçürök'ü zorla yanında tuttuğunu da bilir. Yaptığı bu kötülükleri unutamaz. Ne kadar savaşçısı olursa olsun, geçmişte yaptıklarının ortadan kalkmayacağını farkındadır. Bu nedenle Kıyas'ın dışarıdan gösterdiği güç ile içindeki korku arasında bir fark vardır. Gücünü ve çevresindeki savaşçıları kullanarak kendisini güçlü göstermeye çalışır. Ancak yaptığı kötülüklerin sonuçlarından tamamen kurtulamaz.

Kibirli Kıyas sahip olduğu güce fazla güvenir. Çevresindeki insanların ve savaşçıların kendisinden korkmasını, istediği her şeyi yapabileceğinin bir işareti olarak görür. Bu yüzden başkalarının düşüncelerini ve duygularını önemsemmez. Ayçürök'ün kendisini kabul etmediğini bilmesine rağmen onu zorla yanında tutar. Semetey'in bıraktığı mirası ve Ayçürök'ün ona olan bağlılığını da küçümser. Kıyas, sahip olduğu güç sayesinde karşısına çıkan herkesin üstesinden gelebileceğini düşünür. Ancak bu düşüncesi onun bazı şeyleri gözden kaçırmasına neden olur. Kulçoro'nun işkencelere rağmen teslim olmaması ve Ayçürök'ün ona karşı direnmesi, Kıyas'ın düşündüğü kadar güçlü olmadığını gösterir. Kendi gücüne fazla güvenmesi, onun en büyük kusurlarından biridir.

İntikamcı Kıyas'ın davranışlarında intikam duygusu önemli bir yer tutar. Kardeşi Toltoy'un ölümünden sonra Semetey ve Kulçoro'ya karşı öfkesi artar. Bu öfke zamanla daha büyük bir düşmanlığa dönüşür. Semetey'in sarayının yıkılmasında rol alması ve Ayçürök'ü zorla yanında götürmesi de bu düşmanlığın sonuçlarıdır. Kıyas, düşmanlarını yenmekle yetinmez; onların acı çekmesini de ister. Özellikle Kulçoro'nun bütün işkencelere rağmen teslim olmadığını gördükçe daha fazla öfkelenir. Fakat intikam isteği onun davranışlarını daha da sertleştirir. Böylece öfkesi ve intikam arzusu, yaptığı birçok kötülüğün temelinde yer alır. Kıyas'ın yaşadığı olaylarda mantıklı düşünmekten çok öfkesinin etkisiyle hareket ettiği görülür.

Acımasız Kıyas, karşısındaki insanların yaşadığı acılara karşı duyarsızdır. Ayçürök'ü zorla yanında tutması ve Kulçoro'ya işkence yaptırması bunun en açık örnekleridir. Daha da ileri giderek Ayçürök'ün çocuğunu öldürmek ister. Çocuğun doğmasından sonra bile bu düşüncesinden vazgeçmemesi, onun ne kadar acımasız olduğunu gösterir. Kıyas'ın amacı sadece düşmanlarını yenmek değildir. Onların tamamen çaresiz kalmasını ister. Ancak yaptığı işkenceler Kulçoro'nun direncini kıramaz. Aksine Kulçoro bütün yaşadıklarına rağmen mücadele etmeye devam eder. Ayçürök de Kıyas'a karşı olan bağlılığını ve öfkesini kaybetmez. Bu nedenle Kıyas'ın kullandığı şiddet, istediği sonucu elde etmesini sağlamaz.

Karadöö

Karadöö, destanda önemli bir yere sahip olan kahramanlardan biridir. Onu öne çıkaran en önemli özellikleri arkadaşlarına bağlılığı, verdiği sözün arkasında durması ve zor zamanlarda onların yanında olmasıdır. Semetey'in kaybolmasından sonra onun oğlunu, Seytek'i, korur ve büyümesini bekler. Seytek'in zamanı geldiğinde ona destek olur ve yol gösterir. Karadöö, Kulçoro'nun iyileşmesine de yardım eder. Böylece hem arkadaşlarına hem de halkın geleceğine önem verdiğini gösterir. Güçlü bir savaşçı olmasına rağmen her durumda hemen harekete geçmez. Kançoro'yu yenebilecek durumda olduğu hâlde Seytek'in ortaya çıkmasını bekler. Çünkü Seytek'in kendi kaderini yaşaması gerektiğine inanır. Bu nedenle Karadöö, destanda sadık, sabırlı ve güçlü bir kahraman olarak görülür.

Sadık Karadöö'nün en belirgin özelliği sadık olmasıdır. Semetey ortadan kaybolduktan sonra ona verdiği sözü unutmaz. Semetey'in oğlu Seytek'in büyümesini bekler ve onu korur. Gerektiğinde Seytek'e yol gösterir ve yanında olur. Karadöö, arkadaşlarını zor zamanlarında yalnız bırakmaz. Kulçoro'nun iyileşmesine yardım etmesi de bunun bir örneğidir. Yaptığı şeylerle Semetey'e ve onun ailesine olan bağlılığını gösterir. Onun için verilen bir söz kolayca unutulacak bir şey değildir. Bu yüzden uzun süre beklemek zorunda kalsa da görevinden vazgeçmez. Karadöö'nün davranışları, arkadaşlarına olan bağlılığının geçici olmadığını gösterir. Özellikle Semetey'den sonra Seytek'in yanında bulunması, bu sadakatin devam ettiğini ortaya koyar.

Temiz Kalpli Karadöö'nün temiz kalpli olduğu, Semetey'i yeniden gördüğünde yaşadığı büyük sevinçte görülür. Semetey'in hayatta olduğunu öğrenince çok mutlu olur ve onunla birlikte Talas'a dönmek ister. Bu sevinç sadece kendi mutluluğundan kaynaklanmaz. Ayçürök'ün Semetey'i gördüğünde yaşadığı mutluluğa da ortak olur. Başkalarının sevincini kendi sevinci gibi görür. Karadöö'nün davranışlarında kişisel bir çıkar ön plana çıkmaz. Arkadaşlarının ve halkın yeniden bir araya gelmesi onun için büyük bir mutluluktur. Semetey'in dönüşünü de bu nedenle önemli görür. Onun yaşadığı sevinç, arkadaşlarına ve halkına karşı duyduğu bağlılıkla birlikte düşünülmelidir. Bu yönüyle Karadöö, duygularında samimi ve çevresindeki insanların mutluluğunu önemseyen bir karakterdir.

Kahraman Karadöö güçlü ve cesur bir savaşçıdır. Kançoro'yu yenebilecek ve halkı onun zulmünden kurtarabilecek güce sahip olduğu belirtilir. Buna rağmen bu mücadeleyi hemen kendisi üstlenmez. Seytek'in ortaya çıkmasını ve kendi görevini yerine getirmesini bekler. Karadöö, Seytek'in yerine geçmeye çalışmaz. Onun destandaki yerini ve kaderini kabul eder. Bu nedenle kahramanlığı yalnızca savaşma gücüyle açıklanamaz. Sahip olduğu gücü gerektiğinde kullanmasını, gerektiğinde ise beklemesini bilir. Kendi adını öne çıkarmak yerine Seytek'in önünü açar. Kançoro'ya karşı mücadelede de bu tutumu önemlidir. Güçlü olmasına rağmen her şeyi kendisi yapmak istemez. Böylece Karadöö'nün kahramanlığı, gücünün yanında doğru zamanı beklemesinde de görülür.

Sabırlı Karadö, olayların hemen sonuçlanmasını beklemeyen sabırlı bir kişidir. Semetey'in ortadan kaybolmasından sonra uzun süre bekler ve Seytek'in büyümesini görür. Bu süre boyunca verdiği sözden dönmez. Kançoro'yu yenebilecek gücü olmasına rağmen Seytek'in ortaya çıkmasını beklemesi de onun sabrını gösterir. Karadö, Seytek'in kendi görevini üstlenmesi gerektiğini düşünür. Bu yüzden onun yerine geçmeye çalışmaz. Doğru zamanın gelmesini bekler. Böyle davranarak hem Seytek'e destek olur hem de onun kendi yolunu çizmesine fırsat verir. Karadö'nün sabrı, zor durumlarda hemen öfkeye kapılmamasında ve acele karar vermemesindedir. Uzun süren bekleyişlere rağmen görevini bırakmaması, bu özelliğini açıkça gösterir.

Fedakâr Karadö, arkadaşlarının ve halkın geleceği için kendi rahatından vazgeçebilen bir kahramandır. Semetey'in ardından verdiği sözünü yerine getirmek için uzun süre bekler ve Seytek'in büyümesine kadar görevini sürdürür. Kulçoro'nun iyileşmesine yardım etmesi de onun başkaları için çaba gösterdiğini ortaya koyar. Karadö, sahip olduğu gücü yalnızca kendisi için kullanmaz. Seytek'in yetişmesine ve halkın yeniden huzura kavuşmasına katkıda bulunur. Kançoro'yu yenebilecek durumda olmasına rağmen bunu hemen yapmayıp Seytek'in ortaya çıkmasını beklemesi de önemli bir fedakârlıktır. Çünkü burada kendi kahramanlığını öne çıkarmak yerine Seytek'in görevini yerine getirmesine izin verir. Bu nedenle Karadö'nün fedakârlığı, başkalarının iyiliği için kendi isteğini geri plana atmasında görülür.

TEMALAR

Kader ve Yazgı

Kader düşüncesi, Seytek'in hayatında önemli bir yer tutar. Onun yaşadığı olaylara bakıldığında, daha doğmadan önce bile birçok tehlikeyle karşı karşıya kaldığı görülür. Doğumu sırasında yaşanan zorluklar ve daha sonra onu öldürmek isteyenlerin ortaya çıkması, hayatının kolay geçmeyeceğini gösterir. Kıyas'ın onu öldürmeye çalışmasına rağmen Seytek hayatta kalır ve büyüyerek güçlü bir kahraman olur. Bütün bu olaylar, onun hayatında önemli bir görevin bulunduğunu gösterir.

Seytek'in hayatını ailesinin geçmişinden ayrı düşünmek mümkün değildir. O, Manas'ın ve Semetey'in soyundan gelir. Onların yaşadığı mücadeleler Seytek'in döneminde de devam eder. Bu nedenle Seytek yalnızca kendi sorunlarıyla ilgilenmez. Ailesinin ve halkının yaşadığı sıkıntıları da çözmeye çalışır. Özellikle Talas'a dönmek istemesi bunun önemli bir göstergesidir. Atalarının topraklarına yeniden kavuşmak ve halkının özgürce yaşamasını sağlamak ister.

Karadö'nün Seytek'i beklemesi de kader düşüncesini açıkça gösterir. Karadö güçlü bir savaşçıdır ve Kançoro'yu yenebilecek durumdadır. Buna rağmen bunu kendi başına yapmaz. Seytek'in büyümesini ve kendi görevini üstlenmesini bekler. Çünkü bu mücadelede asıl sorumluluğun Seytek'e ait olduğunu bilir. Kendi gücüne rağmen onun yerine geçmez. Seytek'in kendi yolunu çizmesine ve halkı için mücadele etmesine izin verir.

Seytek'in çocukluğu da çeşitli tehlikeler içinde geçer. Kıyas, Ayçürök'ün doğurduğu çocuğun kendisinden olmadığını düşünerek onu öldürmek ister. Ayçürök ise oğlunu korumaya çalışır. Kıyas ne kadar uğraşsa da Seytek hayatta kalır. Bu olay, onun daha çocukken bile büyük bir tehlikeyle karşılaştığını gösterir. Hayatta kalması ise ileride üstleneceği görevin daha o zamandan başladığını düşündürür.

Seytek'in hayatında geçmişten gelen sorumluluklar da önemli bir yer tutar. Manas ve Semetey'den sonra gelen Seytek, onların bıraktığı mücadeleyi devam ettirir. Geçmişte yaşanan olayların sonuçları onun hayatını da etkiler. Bu yüzden verdiği mücadele yalnızca kendisi için değildir. Halkının geleceği ve yaşadığı toprakların yeniden huzura kavuşması da onun sorumluluğundadır.

Seytek birçok zorlukla karşılaşmasına rağmen yolundan dönmez. Düşmanları onu engellemeye çalışır, fakat bütün bu tehlikelerden kurtulmayı başarır. Sonunda halkının başına geçer ve kendisinden önce başlayan mücadeleyi sürdürür. Böylece kader, onun hayatında karşısına çıkan olayların ve üstlendiği sorumlulukların şekillenmesinde önemli bir rol oynar.

Örnek Sahne: Ayçürök, Seytek'i dünyaya getirdiğinde Kıyas çocuğun kendisinden olmadığını düşünür. Bu yüzden onu öldürmek ister. Ayçürök ise oğlunu korumak için elinden geleni yapar. Kıyas'ın gücü ve bütün çabalarına rağmen Seytek hayatta kalır. Daha sonra büyüyerek güçlü bir kahraman hâline gelir. Bu olay, Seytek'in hayatının daha en başında büyük bir tehlikeden kurtulduğunu gösterir. Seytek'in hayatta kalması, ileride yerine getireceği görevin önüne hiçbir engel geçemeyeceği düşüncesini güçlendirir.

Seytek'in hayatında geçmişten gelen sorumluluklar da önemli bir yer tutar. Manas ve Semetey'den sonra gelen Seytek, onların bıraktığı mücadeleyi devam ettirir. Geçmişte yaşanan olayların sonuçları onun hayatını da etkiler.

Aile ve Soy Bağı

Seytek'in hayatında ailesi ve geldiği soy önemli bir yer tutar. O, Manas'ın torunu ve Semetey'in oğludur. Bu nedenle yaşadığı mücadeleler sadece kendi hayatıyla ilgili değildir. Ailesinden kalan mirası da devam ettirir. Manas'ın ve Semetey'in başlattığı mücadele Seytek'le birlikte sürer. Düşmanlar bu soyu ortadan kaldırmaya çalışsa da bunu başaramaz. Aile içindeki sevgi, bağlılık ve dayanışma sayesinde Manas'ın soyu devam eder.

Ayçürök, Seytek'i korumak için büyük tehlikeleri göze alır. Kıyas çocuğu öldürmek istediğinde onu korur ve oğlundan vazgeçmez. Seytek'in hayatta kalmasıyla birlikte Manas'ın soyu da devam eder. Karadöö de Semetey'e verdiği sözü tutar. Seytek'in büyümesini bekler ve zamanı geldiğinde ona yardım eder. Onun yanında durarak Seytek'in mücadelesine destek olur.

Seytek'in ailesinden aldığı miras, onun kimliğinin önemli bir parçasıdır. Ancak bu miras sadece soy bağıyla sınırlı değildir. Ailesinin sevgisi ve ona destek olan insanların bağlılığı da Seytek'in hayatında önemli bir yere sahiptir. Manas'tan Semetey'e, Semetey'den Seytek'e geçen mücadele böylece devam eder. Seytek de kendisinden önce gelenlerin bıraktığı yolu sürdürür.

Örnek Sahne: Halkın Manas, Semetey ve Seytek'ten büyük beklentiler içinde olması da aile ve soy bağının önemini gösterir. İnsanlar uzun yıllar boyunca Kıyas ve Kançoro gibi yöneticilerin baskısı altında yaşar. Şiddet, korku ve esaret halkın hayatını zorlaştırır. Bu yüzden insanlar kendilerini bu durumdan çıkarak bir kahraman bekler.

Manas, halkı bir araya getiren ve onlara güç veren bir kahraman olarak hatırlanır. Semetey de babasının ardından mücadeleyi sürdürür. Seytek'ten beklenen ise atalarının başlattığı mücadeleyi tamamlamasıdır. Halk, onun sayesinde yeniden özgür ve huzurlu bir hayat yaşayacağına inanır.

Bu nedenle Seytek'in ortaya çıkması halk için büyük bir umut olur. İnsanlar ondan zulmün sona ermesini ve yeniden birlik içinde yaşamayı bekler. Seytek'in Manas'ın torunu ve Semetey'in oğlu olması da bu beklentiyi güçlendirir. Halk onu sadece genç bir savaşçı olarak görmez. Aynı zamanda Manas ve Semetey'den kalan mirasın devamı olarak görür. Seytek'in mücadelesi bu yüzden hem ailesi hem de halkı için büyük bir anlam taşır.

Yeniden Doğuş

Semetey'in yeniden hayata dönmesi, ölüm ile yaşam arasında kaldığı bir dönemin ardından gerçekleşir. Semetey normal bir şekilde ölmez. Kara Mağara'da, yaşayan fakat hiçbir şeyden haberi olmayan bir hâlde bulunur. Gözleri görmez, kulakları duymaz ve çevresinde olup bitenleri hissedemez. Bedeni hayattadır, fakat ruhu sanki başka bir yerde gibidir. Bu nedenle Semetey, kendi bedeninde yaşayan bir gölgeye benzer.

Karadöö, Semetey'i Kara Mağara'da bulur. Ona seslenir, fakat Semetey'den hiçbir cevap alamaz. Ne söylediğini duyar ne de Karadöö'nun geldiğini fark eder. Kulçoro da Semetey'in yanından ayrılmaz. Dostunun başında bekler ve onu yalnız bırakmaz. Semetey'in yeniden kendine geleceğine dair umudunu kaybetmez.

Sonunda Kanıkey mağaraya gelir. Oğlunu bu hâlde görünce büyük bir üzüntü yaşar. Semetey'in yanına gider ve ona annelik şefkatiyle yaklaşır. Onu emzirir. Semetey annesinin sütünü içtikçe yavaş yavaş kendine gelmeye başlar. Önce gözlerini açar. Daha sonra sesleri duymaya başlar. Ardından bilinci yerine gelir ve çevresinde olup bitenlerin farkına varır.

Semetey'in yeniden hayata dönmesinde Kanıkey'in sütü ve sevgisi belirleyici olur. Burada anne ile çocuk arasındaki bağ özellikle önemlidir. Semetey'i hayata döndüren şey yalnızca süt değildir; Kanıkey'in sevgisi ve annelik gücü de bu dönüşün temelinde yer alır.

Bu olay, Semetey'in yalnızca yeniden canlanmasını değil, kendi hayatına yeniden dönmesini de anlatır. Annesine, ailesine, soyuna ve halkına yeniden bağlanır. Böylece yeniden doğuş, Semetey'in kaybettiği yaşam gücünü geri kazanmasının yanında kendi kimliğine ve sorumluluklarına yeniden kavuşması anlamına da gelir.

Örnek Sahne: Karadoo, Kanıkey'i bulmak için hızla yola çıkar ve onu Kara Mağara'ya getirir. Kanıkey mağaraya girdiğinde oğlunu görür. Semetey hareketsizdir ve hiçbir şeye tepki vermez. Kanıkey büyük bir üzüntüyle onun yanına gider, oğlunu kucağına alır ve emzirmeye başlar. Semetey sütü içtikçe bedeninde yeniden hayat belirtileri görülür. Gözlerini açar, çevresindeki sesleri duymaya başlar ve sonunda bilinci tamamen yerine gelir. Böylece Kanıkey'in sevgisi ve sütü sayesinde Semetey yeniden hayata kavuşur.

Geleceğe Umut

Destanın sonunda Semetey, Bakay, Kanıkey, Kulçoro ve Ayçürök halkın karşısına çıkar. Halka son öğütlerini verir, birlik olmalarını ve güçlü kalmalarını isterler. Onlara göre halkın en büyük gücü, zor zamanlarda birbirine sahip çıkmasıdır.

Bir süre sonra kahramanlar gözden kaybolur. Ancak onların kaybolmasıyla hikâye sona ermez. Hayat devam eder ve geride kalan insanlar yaşamlarını sürdürür. Kahramanların söyledikleri, yaptıkları ve bıraktıkları miras halkın hafızasında yaşamaya devam eder.

Destan, dünyada hiçbir şeyin sonsuza kadar aynı kalmayacağını anlatır. Barış bozulabilir, yeni sıkıntılar çıkabilir. Bu yüzden halkın birlik içinde olması ve birbirine destek vermesi gerekir. Kahramanlar artık yanlarında olmasa da onların öğütleri ve değerleri unutulmaz.

Kahramanların kaybolmasıyla birlikte sorumluluk yeni kuşağa geçer. Seytek halkın yanında kalır ve ülkeyi koruma görevini üstlenir. Böylece büyüklerin bıraktığı görev gençlere emanet edilir. Seytek'in varlığı, hayatın ve mücadelenin devam ettiğini gösterir.

Halk ise kahramanlarının kaybolmasını kolay kolay kabullenemez. Onların bir daha dönmeyeceğini düşünmek istemezler. Semetey, Bakay, Kanıkey, Kulçoro ve Ayçürök'ün zor zamanlarda yeniden ortaya çıkabileceğine inanırlar. Çünkü halkın gözünde gerçek kahramanlar tamamen yok olmaz. Onların adları anlatıldıkça, yaptıkları hatırlandıkça ve bıraktıkları değerler yaşatıldıkça varlıklarını sürdürürler.

Bu nedenle destanın sonunda yalnızca hüznün yoktur. Kahramanların kaybolmasının ardından halkın içinde bir umut da doğar. Geleceğin ne getireceği bilinmez, ancak kahramanların bıraktığı mirasın unutulmayacağına dair güçlü bir inanç vardır.

Örnek Sahne: Kahramanlar gitmeye hazırlanırken halk sessizce onları izler. Kimse yüksek sesle konuşmaz. İnsanların yüzündeki üzüntü, yaşanan ayrılığın ağırlığını gösterir. Kahramanlar uzaklaştıkça kalabalığın gözünden kaybolur. Halk uzun süre arkalarından bakar. İçlerinden biri, "Belki zor günlerde geri dönerler." diye fısıldar. Bunun üzerine insanlar kahramanların adlarını söylemeye başlar.

Semetey'in, Bakay'ın, Kanıkey'in, Kulçoro'nun ve Ayçürök'ün adları kalabalığın arasında duyulur. Halk için bu yalnızca bir veda değildir. Onların bıraktığı mirası korumaya ve birbirlerine sahip çıkmaya devam edeceklerdir. Kahramanlar gözden kaybolrsa da halkın umudu kaybolmaz. İnsanlar, ihtiyaç duydukları bir gün onların yeniden ortaya çıkacağına inanır.

İnanç ve Gelenek

Manas, Semetey ve Seytek destanında dini inançlar her yerde aynı şekilde anlatılmaz. Bazı bölümlerde *Manas* ve diğer kahramanlar Müslüman olarak karşımıza çıkar. Allah'a dua eder, İslam'ın değerlerine uygun davranır ve dini ifadeler kullanırlar. Bu durum, Kırgızların zamanla İslamiyet'i benimsemesinin destana da yansıdığını gösterir.

Ancak destanın bazı bölümlerinde daha eski inançların izleri de görülür. Doğaya saygı gösterilir, ataların ruhlarına inanılır ve kamlık geleneğinden gelen bazı uygulamalara yer verilir. Kahramanlar bazen atalarının ruhlarından veya doğadaki kutsal güçlerden yardım ister. Bu özellikler, İslamiyet'ten önceki Türk inançlarının destanda yaşamaya devam ettiğini gösterir.

Destanın uzun yıllar boyunca sözlü olarak aktarılması, bu farklılıkların ortaya çıkmasında önemli bir etkidir. Farklı bölgelerde yaşayan ozanlar destanı kendi inançları ve gelenekleriyle birlikte anlatmıştır. Böylece eski inançlarla İslamiyet zamanı içinde aynı destanda bir araya gelmiştir. Bu nedenle destanda hem İslamiyet'in hem de eski Türk inançlarının izlerini görmek mümkündür. Bu durum, Kırgız toplumunun geçirdiği dini ve kültürel değişimleri de yansıtır.

Örnek Sahne: Sayakbay Karalaev'in anlatımında Baabedin, halkın kutsal kabul ettiği ve büyük saygı gösterdiği bir kişidir. Kırgız geleneğinde Baabedin'in Buhara'da yaşadığına ve insanlara yol

gösterdiğine inanılır. Halk onu koruyucu bir kişi olarak görür. İnsanlar zor zamanlarda Baabedin'i anar. Savaşa gitmeden önce, yolculuk sırasında veya düşmanla karşılaştıklarında ondan yardım isterler. Ona dua eder, hayır duasını bekler ve kurban sunarlar. Önemli olaylardan önce ve sonra onun adına çeşitli törenler yapılır.

Baabedin'in destandaki yeri, insanların zor zamanlarda manevi desteğe de önem verdiğini gösterir. Kahramanlar savaşırken kendi güçlerine güvenir, ancak aynı zamanda ilahi yardım beklerler. Bu bölümde İslam inancıyla eski geleneklerin bazı unsurları bir arada görülür. Baabedin, destandaki bu inanç dünyasının önemli örneklerinden biridir.

Toylar ve Göçebe Oyunları

Seytek destanında toylar, halkın bir araya geldiği büyük şöenlerdir. Zaferlerden sonra veya önemli olayların ardından düzenlenir. İnsanlar bu günlerde birlikte yemek yer, şarkılar söyler, destanlar dinler ve çeşitli oyunlar oynar. Toylar, halkın birlik ve beraberliğini güçlendirir. Aynı zamanda geleneklerin yaşatıldığı önemli günlerdir.

Toylarda akınların söylediği destanların da önemli bir yeri vardır. Akınlar kahramanları, geçmişte yaşanan olayları ve halkın tarihini anlatır. Böylece geçmişten gelen hikâyeler unutulmaz ve yeni kuşaklara aktarılır.

Göçebe oyunları da Kırgız kültürünün önemli bir parçasıdır. At yarışları, güreş, at üzerinde yerden para kapma, ip çekme ve mızrakla yapılan yarışmalar gibi birçok oyun geçmişten günümüze ulaşmıştır. Bu oyunlarda at binme, güç, cesaret ve dayanıklılık öne çıkar.

Bu gelenekler bugün de Kırgızistan'da yaşatılmaktadır. Göçebe oyunları anma törenlerinde, düğünlerde ve çeşitli kutlamalarda oynanır. Bunun yanında Kırgızistan, bu oyunları uluslararası alanda tanıtmak ve yaşatmak amacıyla Dünya Göçebe Oyunları'nı düzenlemektedir. Farklı ülkelerden sporcuların katıldığı bu büyük organizasyonda geleneksel göçebe sporları ve yarışmaları yapılır.

Bu nedenle göçebe oyunları yalnızca geçmişten kalan bir gelenek değildir. Kırgızistan'da bugün de yaşayan ve uluslararası alanda tanıtılan önemli bir kültürel mirastır.

Örnek Sahne: Kançoro yenilince halk rahat bir nefes alır. Kulçoro ile Ayçürök insanları yeniden toplar. Kırgız boyları birleşerek Talas'a geri döner. Talas'a dönüşün ardından büyük bir toy yapılır. Herkes bir araya gelir. Yemekler hazırlanır, türküler söylenir, destanlar anlatılır. İnsanlar günlerce süren sıkıntıları geride bırakmanın mutluluğuyla eğlenir. At yarışları yapılır, güreşler düzenlenir. At üzerinde yerden para kapma ve ip çekme gibi geleneksel oyunlar oynanır. Bu toy, halkın yeniden huzura kavuşmasını kutlamak için yapılır. İnsanlar bir arada olmanın mutluluğunu paylaşır ve geleneklerini yaşatır.